

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

РЕКРЕАЛОГІЯ

Методичні рекомендації

**до практичних занять та самостійної роботи
(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»)
освітньої програми «Готельно-ресторанна справа»**

Харків – 2023

Рецензенти:

Ю. І. Прасул – завідувач кафедри фізичної географії та картографії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат географічних наук, доцент;

Л. Д. Божко – завідувач кафедри туристичного бізнесу Харківської державної академії культури, доктор культурології, доцент.

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол №7 від 19.04.2023 р.)*

Рекреалогія : методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа») освітньої програми «Готельно-ресторанна справа» / уклад. Т. О. Парфіненко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – 40 с.

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи розроблені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» (освітня програма «Готельно-ресторанна справа») і розкривають питання, пов'язані з вивченням курсу «Рекреалогія»: підготовка до практичних занять, самостійної роботи студентів, проміжного та підсумкового контролю, а також рекомендовану літературу. Видання також містить тематичний план курсу, методи навчання та критерії оцінювання, схему нарахування балів, шкалу оцінювання.

УДК 338.46:379.8] (072)

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2023

© Парфіненко Т. О., уклад., 2023

© Дончик І. М., макет обкладинки, 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Програма навчальної дисципліни «Рекреалогія»	5
Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Рекреалогія».....	7
Індивідуальне завдання.....	21
Методи навчання	22
Методи контролю	23
Схема нарахування балів	25
Шкала та критерії оцінювання з дисципліни «Рекреалогія»	25
Перелік питань для проведення підсумкового контролю.....	25
Зразок залікового завдання з дисципліни «Рекреалогія».....	27
Рекомендована література	28
Посилання на інформаційні ресурси в мережі Інтернет, відео-лекції, інше методичне забезпечення	30
Додатки.....	31

ВСТУП

Рекреаційна діяльність є невід'ємною складовою життя кожної людини та суспільства, тому рекреалогія виступає сьогодні як міждисциплінарна наука про передумови, способи здійснення, наслідки та закономірності процесів відтворення психофізіологічного здоров'я людини. Вона викладається студентам, чия майбутня професійна діяльність пов'язана з різними сферами рекреаційного, готельно-ресторанного та курортного бізнесу.

Дисципліна «Рекреалогія» є обов'язковою для здобувачів денної та заочної форм навчання за освітньо-професійною програмою «Готельно-ресторанна справа». Дана дисципліна дозволяє з'ясувати основні поняття рекреалогії, методи оцінки рекреаційних ресурсів, науково-практичні засади функціонування територіальних рекреаційних систем та рекреаційного природокористування у ринкових умовах.

Метою викладання навчальної дисципліни «Рекреалогія» є формування у студентів уявлення щодо основних рекреаційних потреб людини, розуміння специфіки і видів рекреаційної діяльності, знань з організації і розвитку рекреаційних систем.

Основні **завдання** вивчення дисципліни:

— формування наступних загальних компетенцій:

ЗК 03. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 15. Здатність формувати екологічну свідомість для впровадження ініціатив, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку галузі та України.

— формування наступних спеціальних (фахових) компетенцій:

СК 01. Розуміння предметної області і специфіки професійної діяльності.

СК 06. Здатність проєктувати технологічний процес виробництва продукції і послуг та сервісний процес реалізації основних і додаткових послуг у підприємствах (закладах) готельно-ресторанного та рекреаційного господарств.

СК 07. Здатність розробляти нові послуги (продукцію) з використанням інноваційних технологій виробництва та обслуговування споживачів.

Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні досягти таких результатів навчання:

РН4 – Аналізувати сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності та рекреаційного господарства.

РН6 – Аналізувати, інтерпретувати і моделювати на основі існуючих наукових концепцій сервісно-виробничі процеси готельного та ресторанного бізнесу.

РН10 – Розробляти нові послуги (продукцію), використовуючи технології виробництва та обслуговування споживачів.

РН20 – Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Програма навчальної дисципліни «Рекреалогія»

Тема 1. Вступ до курсу «Рекреалогія»

Предмет та завдання курсу «Рекреалогія». Сутність понять: рекреація, рекреаційна діяльність, рекреаційний процес, рекреаційний ефект.

Характеристика передумов розвитку рекреалогії як навчальної дисципліни. Етапи розвитку рекреалогії. Фактори, що впливають на формування рекреалогії. Соціальна потреба у рекреації. Гармонійне співіснування людини і біосфери. Напрямки становлення рекреалогії.

Основні завдання та специфіка рекреаційних досліджень. Завдання рекреаційних досліджень в Україні. Основні рівні дослідження у рекреалогії.

Тема 2. Загальне уявлення про рекреацію

Рекреація як соціально-культурний феномен сучасного світу. Сутність та функції соціально-культурного феномену. Етимологічне погодження рекреації. Рекреація як науковий термін. Фази рекреації.

Сутність та основні функції рекреації. Соціально-культурна функція. Медико-біологічна функція. Політична функція. Економічна функція. Тенденції розвитку рекреації в сучасний період.

Відпочинок і рекреація: спільне та особливе. Рекреація як функція будь-якої діяльності. Види діяльності людини під час відпочинку. Види відпочинку. Активний відпочинок. Інфраструктурні (соціально-економічні) ресурси. Рекреаційна інфраструктура. Рекреаційне господарство. Фактори формування, розвитку та територіальної організації рекреаційного господарства

Тема 3. Основи категоріального апарату рекреалогії

Господарчий потенціал рекреації. Рекреаційні послуги. Рекреаційна освоєність та освоєння. Рекреаційна галузь. Рекреаційний потенціал. Рекреаційні ресурси. Рекреаційна територія. Рекреаційна ємність. Рекреаційне навантаження.

Особливості вільного та рекреаційного часу. Класифікація часу. Функції рекреаційного часу. Ієрархічність часу. Сутність вільного часу. Неробочий час. Вільний час. Рекреаційний час. Тип рекреації.

Рекреаційний час та рекреаційний простір. Властивості рекреаційного часу: ієрархічність, квантовість, мінливість і функціональність. Розміри

рекреаційного простору відпочиваючих. Діяльність з організації рекреаційного простору. Типи освоєності простору.

Тема 4. Рекреаційно-ресурсний потенціал. Кліматичні ресурси. Рекреаційне районування

Поняття рекреаційно-ресурсного потенціалу. Рекреаційні ресурси – основа формування рекреаційно-ресурсного потенціалу.

Класифікація, склад та оцінка рекреаційних ресурсів. Підходи до класифікації рекреаційних ресурсів та їх структура. Класифікація рекреаційних ресурсів за походженням. Кліматичні ресурси. Класифікація рекреаційних ресурсів за використанням. Рекреаційний кадастр.

Загальні засади та основні схеми рекреаційного районування. Інтегральне та соціальне районування. Аспекти рекреаційного районування. Принципи рекреаційного районування. Ієрархічність рекреаційної території через віднесення її до певного таксономічного рангу і підпорядкованість нижчих рангів вищим.

Тема 5. Загальні уявлення про рекреаційну діяльність

Сутність та структура рекреаційної діяльності. Рекреаційна діяльність як продукт історичного розвитку. Організація масового відпочинку. Групи факторів, що визначають розвиток туристсько-рекреаційного комплексу, рівень попиту і споживання окремих видів рекреаційних послуг. Структура рекреаційної діяльності. Мотиви та їх характеристика, що лежать в основі рекреаційної діяльності людини (за Р. У. Макінтошем). Групи рекреаційних потреб.

Класифікація рекреаційної діяльності. Завдання рекреаційної діяльності. Функції рекреації. Класифікація рекреаційної діяльності.

Структура рекреаційної діяльності. Групи рекреаційних занять. Добовий цикл рекреаційної діяльності. Відпускний цикл рекреаційної діяльності. Життєвий цикл рекреаційної діяльності. Просторово-часова локалізація циклів рекреаційної діяльності.

Тема 6. Основні концепти рекреаційної діяльності

Основні моделі рекреаційної діяльності. Поняття «рекреаційне проектування». Характеристика рекреаційної діяльності. Основні елементи рекреаційного проекту.

Елементарні рекреаційні заняття (ЕРЗ) як складові рекреаційної діяльності. Типи рекреації. Структура (ЕРЗ). Характеристика (ЕРЗ). Інтенсивність рекреаційної діяльності.

Поняття «цикл рекреаційних занять» (ЦРЗ) як вид рекреаційної послуги. Структура (ЦРЗ).

Концепція рекреаційних систем В. С. Преображенського. Територіальні рекреаційні системи (ТРС). Характеристика підсистем (ТРС). Завдання ТРС. Умови функціонування ТРС.

Тема 7. Методи та типи оцінки природно-рекреаційних ресурсів

Характеристика оцінки рекреаційних ресурсів. Об'єкт та суб'єкт оцінки території. Методи оцінки рекреаційних ресурсів. Етапи оцінки рекреаційних ресурсів.

Типи оцінки рекреаційних ресурсів. Медико-біологічна оцінка. Технологічна оцінка. Психолого-естетична оцінка. Економічна оцінка.

Тема 8. Рекреаційне природокористування

Сутність рекреаційного природокористування. Специфічні особливості рекреаційного природокористування.

Функціональна модель та функції рекреаційного природокористування. Структура функціональної моделі природокористування. Соціальна функція. Економічна функція. Природоохоронна функція.

Рекреаційна дигресія. Поняття рекреаційної дигресії. Визначення стадій рекреаційної дигресії. Інструменти регулювання чисельності відпочиваючих.

Рекреаційне зонування та навантаження території. Функції природних заповідних фондів. Заповідна зона. Зона регульованої рекреації. Зона стаціонарної рекреації. Господарська зона. Рекреаційне навантаження. Рекреаційна ємність.

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять з дисципліни «Рекреалогія»

Дисципліна «Рекреалогія» є обов'язковою для здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою «Готельно-ресторанна справа».

Практичні заняття спрямовані на здобуття вмінь визначати рівень працездатності людини, складати програми відпочинку для різних верств населення, аналізувати стан територіальних рекреаційних систем, оцінювати рекреаційні ресурси та розробляти презентації і робити доповіді з заданої теми.

У процесі вивчення дисципліни, під час виконання практичних робіт здобувачі вищої освіти зобов'язані працювати з допоміжною навчальною та науковою літературою, використовувати відомий їм теоретичний апарат дослідження, навички самостійного наукового пошуку, креативність тощо.

**Заняття 1. Вступ до курсу «Рекреалогія»
(практичне заняття – 2 год.)**

План практичного заняття

1. Визначити рівень працездатності людини, використовуючи методики: проба Штанге – затримка дихання на вдиху; проба Генчі – затримка дихання на видиху; проба А.І. Яроцького (визначення рівноваги); темпінг-тест (визначення максимальної частоти рухів кисті).
2. Визначити рівень стресового навантаження за методикою В. Ю. Щербатих.
3. Скласти схему зв'язку рекреалогії з іншими науками.

Питання для обговорення

1. Об'єкт та предмет рекреалогії.
2. Завдання рекреалогії.
3. Передумови становлення рекреалогії.
4. Основні рівні дослідження у рекреалогії.
5. Чинники, що впливають на розвиток рекреації.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти таблицю етапів розвитку рекреалогії.
2. Визначити чинники, що впливають на формування рекреалогії.
3. Самостійно заповнити наступну таблицю.

Методичні прийоми	Визначення
Генетичний підхід	
Дескриптивний підхід	
Детермінований підхід	
Діалектичний підхід	
Інтегральний підхід	
Казуальний підхід	
Композиційний підхід	
Конструктивний підхід	
Раціоналістичний підхід	
Біхевіористичний підхід	
Системний підхід	
Суб'єктивний підхід	
Холістичний підхід	
Екологічний підхід	
Емпіричний підхід	

Література

1. Бондаренко Т. В. Засоби відновлення розумової працездатності : методичні вказівки до теоретичних і методичних занять з дисциплін

«Фізичне виховання» і «Управління професійною працездатністю». URL: <http://eprints.kname.edu.ua/11494/1/%D0%A3%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%A0-%D1%82%D1%8C09.pdf>

2. Гакман А. В. Теорія та методика фізичної рекреації : навч. посібник / А. В. Гакман. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. – 264 с.

3. Стафійчук В. І. Рекреалогія : навчальний посібник / В. І. Стафійчук. – Херсон : ОЛДІ ПЛЮС, 2017. – 428 с.

4. Товт В. А., Маріонда І. І., Сивохоп Е. М., Сусли В. Я. Теорія і технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності : навч. посібник для викладачів і студентів. – Ужгород : ДВНЗ УжНУ, Говерла, 2015. – 88 с.

5. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н. В. Фоменко. – К. : Центр навчальної літератури, 2015. – 312 с.

Заняття 2. Загальне уявлення про рекреацію (практичне заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Проаналізуйте три фази рекреації.
2. Визначте передумови розвитку рекреації та її сучасний стан.
3. Які функції виконує рекреалогія в сучасному соціумі? Заповніть таблицю:

Таблиця 1

Змістовна характеристика функцій рекреалогії

Функції рекреалогії	Характеристика функцій

4. Дайте характеристику основним параметрам понять «відпочинок», «рекреація», «туризм» шляхом заповнення таблиці 2. Проведіть порівняльний аналіз понять «відпочинок», «рекреація», «туризм» та вкажіть основні відмінності.

Таблиця 2

Основні параметри понять «відпочинок», «рекреація» та «туризм»

Параметри	«відпочинок»	«рекреація»	«туризм»
види діяльності в межах ПМП			
види діяльності за межами ПМП			
тривалість часу проведення			
основні місця проведення			
віддаленість (відстань) від ПМП			

Питання для обговорення

1. Розкрийте сутність загальноприйнятих теорій рекреації.
2. Визначте основні підходи до поняття «рекреалогія».
3. Проаналізуйте загальні тенденції розвитку рекреації в сучасний період.
4. Наведіть види діяльності людини під час відпочинку. Чи можна їх назвати рекреаційними?
5. Завдання та функції рекреаційних господарств.

Завдання для самостійної роботи:

1. Схарактеризуйте поняття:
 - інфраструктурні (соціально-економічні) ресурси;
 - рекреаційне господарство;
 - рекреаційна інфраструктура.
2. Схарактеризуйте фактори формування, розвитку та територіальної організації рекреаційного господарства.

Фактори, що формують рекреаційні потреби	Ресурсні фактори	Фактор рекреаційного попиту

Література

1. Гродзинська І. О. Основи рекреалогії (економіко-екологічний та маркетинговий аспект) : навч. посібник / І. О. Гродзинська, С. Г. Нездоймінов, О. В. Гусєва, А. В. Замкова. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 264 с.
2. Заваріка Г. М. Туризм на охоронних природних територіях // Географія та туризм. – 2014. – Випуск 28. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/zavarika.htm
3. Кушнірук Ю. С. Рекреалогія : навч. посіб. – Рівне, 2015. – 148 с.
4. Пангелова Н., Пангелов Б. Сучасні тенденції у розвитку рекреаційної діяльності населення України // Молодий вчений. – 2019. – №4.1 (68.1) – Квітень. – С. 161-164.
5. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. – К. : Центр навчальної літератури, 2015. – 312 с.

Заняття 3. Основи категоріального апарату рекреалогії (практичне заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Заповніть таблицю 1, в якій вкажіть середньостатистичний розподіл часу робочого дня для студента. Письмово в зошиті проведіть порівняльний

аналіз і виділіть відмінності в розподілі часу робочого дня для зазначених соціальних груп. Вкажіть, якими активними і пасивними рекреаційними заняттями доцільно займатися представникам перерахованих в таблиці соціальних груп з обґрунтуванням причин обраних видів діяльності.

Таблиця 1

**Середньостатистичний розподіл часу робочого дня
основних соціальних груп**

Час доби	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Службовець установи	С	П, Х, Д	Р	Р	Р	Р	О, Х	Р	Р	Р	Р	Р	Д, ДП	ДП Х	ДП ВЧ	ВЧ	ВЧ Г	ВЧС
Студенти																		

Умовні позначення: С – сон; П – підготовка до роботи; Д – дорога на роботу (з роботи); РЧ – робочий час; ОЧ – обідній час; ДП – домашня праця; Х – харчування; Г – гігієна; ВЧ – вільний час.

2. Рекреаційний час.

Ознайомитись зі структурою рекреаційного часу людини протягом життя.

Визначити, який тип рекреації відповідно до її суспільної функції потребує першочергового розвитку.

Структура рекреаційного часу людини протягом життя

Види рекреаційного часу	Тривалість	
	тис. годин	доля, %
Інклюзивний (протягом робочого дня)	20,4	4,0
Щоденний (після роботи)	204,4	40,0
Щотижневий (в кінці робочого тижня)	178,1	34,8
Відпускний	40,3	8,0
Пенсійний	70,1	13,2
Всього	512,9	100,0

Питання для обговорення

1. Сутність та структура господарчого потенціалу рекреації.
2. Розкрийте поняття «соціальний час» та його структуру.
3. Назвіть складові рекреаційного часу та відповідні їм типи рекреації.
4. Дайте визначення поняттю «вільний час».
5. Розкрийте особливості організації рекреаційного простору.

Завдання для самостійної роботи:

1. Поглибити знання з категоріально-понятійного апарату:
 - рекреаційна територія та рекреаційний об'єкт;

- рекреаційна ємкість;
 - рекреаційне навантаження;
 - ландшафт;
 - рекреаційна охорона ландшафтів.
2. Проаналізувати властивості рекреаційного часу:
- ієрархічність;
 - квантовість;
 - функціональність;
 - мінливість.

Література

1. Кушнірук Ю. С. Рекреалогія : навч. посіб. – Рівне, 2015. – 148 с.
2. Рекреаційний час і простір та їх співвідношення. URL: <http://um.co.ua/4/4-5/4-58001.html>
3. Стафійчук В. І. Рекреалогія : навчальний посібник. – Херсон : ОЛДІ ПЛЮС, 2017. – 428 с.
4. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н. В. Фоменко. – К. : Центр навчальної літератури, 2015. – 312 с.
5. Угоднікова О. І. Основи рекреаційних послуг : конспект лекцій для студентів 1 курсу всіх форм навчання зі спеціальності 241 – Готельно-ресторанна справа. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 95 с.

Заняття 4. Рекреаційно-ресурсний потенціал. Кліматичні ресурси. Рекреаційне районування (практичне завдання – 2 год.)

План практичного заняття

1. Використовуючи дані додатка А, оберіть рекреаційний район і підготуйте доповідь з мультимедійним супроводом за планом.

План характеристики рекреаційних ресурсів району

- I. Загальні відомості про рекреаційні ресурси району (назва, складові елементи (мезорайони (якщо виділяють), адміністративно-територіальні утворення, що входять), передумови та чинники виникнення макрорайону.
- II. Характеристика природно-рекреаційних туристичних ресурсів макрорайону:
 1. земних надр (спелеоресурси) і земної поверхні (орографічні, геологічні, пляжні);
 2. кліматичні ресурси;
 3. водні туристичні ресурси (річки, озера, лимани, водоспади, моря, океани, водосховища, канали, термальні джерела, гейзери);

4. бальнеологічні ресурси: мінеральні джерела і пелоїди;
5. біотичні ресурси (рослинні і фауністичні);
6. ландшафтні ресурси (природні комплекси);
7. природні унікалі.

III. Природно-антропогенні рекреаційно-туристичні ресурси (РТР) макрорайону (по кожному з мезорайонів):

1. Природного походження: загальнодержавного значення (природні та біосферні заповідники, національні природні парки, заказники, пам'ятки природи); місцевого значення (регіональні ландшафтні парки, заповідні урочища, заказники, пам'ятки природи).

2. Антропогенного походження: парки, пам'ятки садово-паркового мистецтва, ботанічні сади, дендропарки, зоопарки, печерні міста, лісопарки, гідропарки, лукопарки.

IV. Суспільно-історичні рекреаційні ресурси макрорайону (по кожному з мезорайонів), зокрема об'єкти світової спадщини ЮНЕСКО, списку «7 чудес України»):

1. Архітектурно-історичні пам'ятки (громадської, промислової, культурної (сакральної), військової архітектури, архітектурні монументи та скульптурні пам'ятки).

2. Бісоціальні пам'ятки, що фіксують життєві цикли та знакові події видатних людей (народження, перебування, діяльність, загибель, смерть, поховання (перепоховання)).

3. Пам'ятки подій (політичних, культурних, екологічних (стихійних), військових, економічних, конфесійних).

Питання для обговорення

1. Назвіть підходи до класифікації рекреаційних ресурсів.
2. Схарактеризуйте класифікацію рекреаційних ресурсів за походженням.
3. Схарактеризуйте класифікацію рекреаційних ресурсів за видом рекреаційної діяльності.
4. Принципи рекреаційного районування.
5. Основні аспекти рекреаційного районування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати презентацію та доповідь на тему: «Ресурсно-рекреаційні райони України».

Література

1. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України : навч. посіб. – К. : Альтерпрес, 2009. – 400 с.

2. Кушнірук Ю. С. Рекреація : навчальний посібник. – Рівне : НУВГП, 2015. – 148 с.

3. Монастирський В. Р. Природні ресурси і рекреаційні комплекси світу : навч. посібник. – Львів, 2022. – 200 с.

4. Рекреаційні ресурси України, їх структура, регіональні особливості розміщення та використання. URL: <https://textbooks.studio/natsionalnaya-ekonomika-uchebnik/rekreatsiyni-resursi-ukrajini-jihnya-struktura.html>

5. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. – К. : Центр навчальної літератури, 2015. – 312 с.

6. Recreational Waters. What are the trends in the condition of recreational waters and their effects on human health and the environment? URL: <https://www.epa.gov/report-environment/recreational-waters>

Заняття 5. Загальні уявлення про рекреаційну діяльність (практичне заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Назвіть фактори, що обумовлюють зростання рекреаційно-туристських потреб.

2. Які фактори, на Вашу думку, найбільш впливають на індивідуальні, групові потреби (найчастіше називаються при соціологічних опитуваннях).

3. Заповніть таблицю. Назвіть найсуттєвіші потреби і мотиви, що формують рекреаційну діяльність, яка найбільш підходить до вашого регіону.

Потреба – це _____

Мотив – це _____

Рекреаційна діяльність	Потреба	Мотив

4. Заповніть таблицю. Цикли рекреаційної діяльності.

Цикли	Дитинство	Юність	Зрілість
Добові			
Відпустка			
Життєвий			

Питання для обговорення

1. Назвіть основні чинники, що обумовлюють необхідність організації масового відпочинку.
2. Назвіть основні групи факторів, що визначають розвиток туристсько-рекреаційного комплексу, рівень попиту і споживання окремих видів рекреаційних послуг.
3. Які Ви знаєте рівні рекреаційних потреб?
4. Завдання рекреаційної діяльності.
5. Які суспільні функції рекреації?

Завдання для самостійної роботи:

1. Заповніть таблицю. Класифікація рекреаційної діяльності.

За різновидом використовуваних транспортних засобів	
За ступенем рухливості	
За кількістю учасників	
За віковою ознакою	
За характером організації	
За сезонністю	
За територіальною ознакою	
За тривалістю	
За правовим статусом	
За характером використання рекреаційних ресурсів	
За головним мотивом	

2. Заповніть таблицю.

Лікувально-курортна рекреація	Оздоровча та спортивна рекреація	Пізнавальна рекреація

Література

1. Величко В. В. Організація рекреаційних послуг : навч. посібник. – Х. : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2013. – 202 с.
2. Мазаракі А. А., Шаповал С. Л., Мельниченко С. В., Ткаченко Т. І. Проектування курортів : навч. посібник. – К. : КНТЕУ, 2014. – 304 с.

3. Ніколенко О. І., Гамма Т. В., Зарічанська Л. О., Несенчук О. Л., Зінчук Т. О. Рекреація як соціально-культурне явище, її різновиди та характеристики // Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні аспекти розвитку людини. – (12). – 2022. – С. 144–149. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2022.12.19>

4. Парфіненко Т. О. Рекреаційна діяльність як спосіб оздоровлення студентської молоді // Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід : матеріали XI наукової конференції з міжнародною участю. – Львів, 2017. – С. 170-174.

5. Mirzaev, Abdullajon Topilovich. Assessment of cluster formation in management of recreational activity. *Theoretical & Applied Science* 4 (2020): 605-610.

Заняття 6. Основні концепти рекреаційної діяльності (практичне заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Уявіть себе менеджером туристичної фірми і складіть безперервну програму одноденного відпочинку (цикл рекреаційної діяльності, додатки Б, В) у будь-якому місті і його околицях в літній день з комфортною сонячною погодою за нижчепереліченими напрямками і категоріями громадян (не менше 6 годин).

Програму оформіть у формі таблиці 1.

1. Відпочинок рекреаційно-оздоровчої спрямованості.
2. Відпочинок рекреаційно-пізнавальної спрямованості.
3. Відпочинок рекреаційно-лікувальної спрямованості.
4. Відпочинок рекреаційно-розважальний.

А) молоді люди від 18 до 25 років (1 хлопець і 2 дівчини);

Б) сімейна пара без дітей від 20 до 35 років;

В) сімейна пара з дитиною до 10 років;

Г) сімейна пара з дітьми 10-15 років;

Д) літня сімейна пара віком понад 60 років.

Таблиця 1

Програма відпочинку (вказати спрямованість і категорію громадян)

Час проведення	Місце проведення	Вид рекреаційного заняття	Ймовірний рекреаційний ефект

2. Складіть цикл рекреаційної діяльності для нижчеперелічених типів шляхом побудови ланцюга елементарних рекреаційних занять (не менше 5 ланок). Для кожного циклу визначте цільові, супутні і додаткові ЕРЗ (додатки Б, В):

- 1) купання;
- 2) туристський похід;
- 3) автобусна екскурсія;
- 4) аматорська праця;
- 5) шопінг.

Питання для обговорення

1. Схарактеризуйте основні властивості територіальних рекреаційних систем.
2. Розкрийте основні підсистеми територіальних рекреаційних систем.
3. В чому полягає зміст концепції рекреаційних систем В. С. Преображенського?
4. Схарактеризуйте основні властивості природних та культурних комплексів як підсистем територіальних рекреаційних систем.
5. Розкрийте основні характеристики рекреантів як основний елемент рекреаційних систем.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти схему ТРС як міжгалузевої системи.

Література

1. Криволапов Е. А. Рекреаційні комплекси : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Готельно-ресторанна справа» освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа». – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2020. – 79 с.
2. Мазаракі А. А., Шаповал С. Л., Мельниченко С. В., Ткаченко Т. І. Проектування курортів : навч. посібник. – К. : КНТЕУ, 2014. – 304 с.
3. Монастирський В. Р. Природні ресурси і рекреаційні комплекси світу : навч. посібник. – Львів, 2022. – 200 с.
4. Парфіненко Т. О. Рекреаційна діяльність як спосіб оздоровлення студентської молоді // Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід : матеріали XI наукової конференції з міжнародною участю. – Львів, 2017. – С. 170-174.
5. Стафійчук В. І. Рекреалогія : навчальний посібник. – Херсон : ОЛДІ ПЛЮС, 2017. – 428 с.

Заняття 7. Методи та типи оцінки природно-рекреаційних ресурсів (практичне заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Розрахуйте рекреаційний потенціал та проведіть порівняльну комплексну оцінку Харківської області та ще одного регіону України за методикою В. Мацоли, користуючись наведеними нижче таблицями.

Таблиця 1

Комплексна оцінка рекреаційного потенціалу територій

№ з/п	Показник	1	2	3
1	Оцінка естетичних якостей території, Ое	Пейзажні ландшафти, високий ступінь екзотичності та унікальності, контрастність	Низький ступінь екзотичності та унікальності, відсутність контрастності	Рівнинні, сильно заліснені території
2	Оцінка мінеральних вод, Ом	більше 1000 м ³ / доба / км ²	100-1000 м ³ / доба / км ²	100 м ³ / доба / км
3	Оцінка лісів, Ол	60 % – 40 %	15 % – 40 %; більше 60 %	менше 15 %
4	Оцінка кліматичних, Окл	більше 100 днів з t > 15 °C	80-100 днів з t > 15 °C	менше 80 днів з t > 15 °C
		більше 110 днів з t < 0 °C	100-110 днів з t < 0 °C	менше 100 днів з t < 0 °C
5	Оцінка водойм, Ов	велика кількість незабруднених водойм, придатних для універсального використання	придатні для плавання, сплаву на байдарках і каное	обмежені властивості
6	Оцінка природоохоронних територій, Оп	більше 5 % території	3–5 %	до 3 %
7	Історико-культурний потенціал, Оі	більше 18 об'єктів / км ²	8-18 об'єктів	менше 8 об'єктів
8	Транспортна доступність, Отр	більше 0,42 км / км ²	0,29-0,42 км / км ²	менше 0,29 км / км ²
9	Забезпеченість санаторно-курортними установами, Ос	більше 3 на 100 км ²	11-3 на 100 км ²	менше 1 на 100 км ²
10	Оцінка рекреаційного навантаження, Онав	гірські місцевості	гористість, піднесеність місцевості	рівнинні, низини місцевості

$$O = O_e + O_m + O_l + O_{кл} + O_v + O_p + O_i + O_{тр} + O_c + O_n, \quad (1)$$

де O_e – оцінка естетичної якості (табл. 2);
 O_m – оцінка мінеральних вод (табл. 1);
 O_l – оцінка площі лісів (табл. 1);
 $O_{кл}$ – оцінка кліматичних умов (табл. 1);
 O_v – оцінка водойм (табл. 1);
 O_p – природоохоронних територій;
 O_i – оцінка насиченості історико-культурними об'єктами (формула 3);
 $O_{тр}$ – оцінка транспортного забезпечення (наявність доріг) (формула 4);
 O_c – оцінка санаторно-курортного потенціалу (формула 2);
 O_n – оцінка рекреаційного навантаження.

Показники O_c , O_i , $O_{тр}$ обчислюються за такими формулами:

$$O_c = K_c / S_{тер}, \quad (2)$$

де K_c – кількість санаторіїв на території області (додаток Г),
 $S_{тер}$ – площа території.

$$O_i = K_i / S_{тер}, \quad (3)$$

де K_i – кількість історико-культурних об'єктів (табл. 5).

$$O_{тр} = (L_{жд} + L_{авто}) / S_{тер}, \quad (4)$$

де $L_{жд}$ (авто) – довжина залізничного (автомобільного) полотна.
 1-10 балів – низький рекреаційний потенціал розвитку регіону;
 11-20 балів – середній рекреаційний потенціал розвитку регіону.
 21-30 балів – високий рекреаційний потенціал розвитку регіону.

На основі комплексної оцінки визначається коефіцієнт рекреаційної цінності території за формулою:

$$K_p = O / O_{мін}, \quad (5)$$

де O – величина інтегральної оцінки (в балах); $O_{мін}$ – мінімальна кількість балів (10).

Питання для обговорення

1. Етапи оцінки рекреаційних ресурсів;
2. Схарактеризуйте медико-біологічний тип оцінки рекреаційних ресурсів;
3. Назвіть основні показники медико-біологічної оцінки рекреаційних ресурсів;

4. Схарактеризуйте психолого-естетичний тип оцінки рекреаційних ресурсів;
5. Схарактеризуйте економічний тип оцінки рекреаційних ресурсів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати презентацію та доповідь на тему: «Порівняльна комплексна оцінка Харківської області та регіону України».

Література

1. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України : навч. посіб. – К. : Альтерпрес, 2009. – 400 с.
2. Герасименко В. Г. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону : монографія. – Одеса : ОНЕУ, 2016. – 262 с.
3. Кушнірук Ю. С. Рекреалогія : навчальний посібник. – Рівне : НУВГП, 2015. – 148 с.
4. Масляк П. О. Рекреаційна географія : навч. посіб. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
5. Монастирський В. Р. Природні ресурси і рекреаційні комплекси світу : навч. посібник. – Львів, 2022. – 200 с.
6. Hansen, Andreas Skriver. "Understanding recreational landscapes—a review and discussion." *Landscape Research* 46.1 (2021): 128-141.

Заняття 8. Рекреаційне природокористування (практичне заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Здійснити поділ категорій територій та об'єктів ПЗФ (природно-заповідні фонди) за приналежністю до заповідного і рекреаційного природокористування і вкажіть форми рекреаційної діяльності у кожній з категорій.
2. Звести у таблицю функціональні відмінності зон (регульованої та стаціонарної рекреації НПП (Національні природні парки) і РЛП (регіональні ландшафтні парки).

Таблиця 1

Категорія	Режим охорони	Функції	Завдання	Спільне	Відмінне
НПП					
РЛП					

3. Схарактеризуйте об'єкти природно-заповідних фондів будь-якого регіону України, використовуючи дані сайту «Природно-заповідні фонди України по областях» <https://pzf.land.kiev.ua/pzf-spisok.html>

Питання для обговорення

1. У чому виявляється вплив рекреаційної діяльності на природне середовище?
2. Подайте визначення поняття «рекреаційне природокористування».
3. Які специфічні особливості притаманні рекреаційному природокористуванню?
4. Схарактеризуйте три головні функції рекреаційного природокористування.
5. Якими є напрями вдосконалення природно-ресурсної бази?

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначити роль і місце рекреаційного і заповідного природокористування у збалансованому розвитку території.
2. Які є джерела негативного впливу на рекреаційні ресурси?
3. Які типи екологічної ситуації стану рекреаційних ресурсів існують? Наведіть їх приклади в Україні.

Література

1. Заваріка Г. М. Туризм на охоронних природних територіях // Географія та туризм. – (28). – 2014. URL : http://tourlib.net/statti_ukr/zavarika.htm
2. Природні заповідні фонди України URL: <https://pzf.land.kiev.ua/pzf-obl-17.html>
3. Природоохоронна діяльність в Україні. URL: <http://www.geograf.com.ua/physical-school-course/459-prirodookhoronna-diyalnist-v-ukrajini>
4. Царик Л. П., Барна І. М., Вітенко І. М. Природокористування : навчальний посібник. – Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015. – 398 с.
5. Burke, Thomas A., et al. Rethinking environmental protection: meeting the challenges of a changing world. Environmental health perspectives 125.3 (2017): A43-A49.
6. Parks, Recreation and Green Spaces. URL: <https://www.cdc.gov/physicalactivity/activepeoplehealthnation/everyone-can-be-involved/parks-recreation-and-green-spaces.html>

Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання не передбачене навчальним планом.

Методи навчання

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП віддзеркалює таблиця.

Таблиця

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентою «Рекреалогія»

Шифр ПРН (відповідно До ОПП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики / форми оцінювання
РН4	Аналізувати сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності та рекреаційного господарства	Лекція, кейси, презентація результатів дослідження	Оцінювання результатів дослідження на практичних заняттях; тестування, залікова робота
РН6	Аналізувати, інтерпретувати і моделювати на основі існуючих наукових концепцій сервісно-виробничі процеси готельного та ресторанного бізнесу	Лекція, пошук джерел та аналіз інформації	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, тестування, залікова робота
РН10	Розробляти нові послуги (продукцію), використовуючи технології виробництва та обслуговування споживачів	Лекція, вирішення кейсів, аналітичні завдання	Оцінювання результатів дослідження на практичних заняттях; тестування, розв'язування аналітичних задач
РН20	Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави	Лекція, вирішення кейсів, надання зворотного зв'язку	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях; тестування, залікова робота

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

— проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документа про їх закінчення, надання копії викладачу);

— участь у майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);

— участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

Методи контролю

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

— контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних та практичних занять (групова дискусія, тренінгові завдання);

— контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проєктних завдань в ході індивідуальної / командної роботи студентів;

— контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу (у вигляді тестування);

— контроль та оцінювання вмінь вирішувати аналітичні та інші завдання;

— контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати із застосуванням сучасних інформаційних технологій;

— оцінювання вмінь та навичок проводити фокус-групи, складати анкети, збирати та оброблювати дані.

При вивченні кожного розділу проводиться поточний контроль. На практичному занятті студент може отримати від 1 до 4 балів за різні види завдань. Максимально студент може отримати 60 балів у ході лекційних та практичних занять.

Критерії та методи оцінювання

Методи	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
Тестування за темою	виставляється здобувачу вищої освіти за одне тестове питання у випадку правильної відповіді. За кожною темою, де передбачено тестування, пропонується 10 тестових питань закритого типу та з декількома варіантами відповідей	0,3
Робота з літературними джерелами та Internet-ресурсами	виставляється здобувачу вищої освіти, який повністю виконав усі практичні завдання, проаналізував виконану роботу та зробив висновок	3-2
	виставляється здобувачу вищої освіти, який частково виконав практичні завдання, не проаналізував виконану роботу та не зробив висновок	1
Робота над кейсами, задачами, завданнями та презентаціями	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вмів грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання фахової літератури, передбачені на рівні творчого використання	5-4
	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, але припустився окремих несуттєвих помилок	3
	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував не повне знання програмного матеріалу та частково виконав передбачені практичні завдання	2
	виставляється здобувачу вищої освіти, який не досяг цілей завдання, частково засвоїв теоретичний матеріал, не зміг застосувати знання на практиці, обґрунтувати власну думку	1

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на основі проведення заліку. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем.

Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40.

Підсумкова робота з курсу складається з 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання оцінюється у 1 бал.

Схема нарахування балів

Поточне оцінювання роботи студентів на лекціях, практичних заняттях та самостійної роботи									Всього	Залік	Сума
тема	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	60	40	100
max	6	8	8	8	8	8	8	6			

Залік – 40 балів. Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає 100 балів.

Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Шкала та критерії оцінювання з дисципліни «Рекреалогія»

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	Відмінно	зараховано
70 – 89	Добре	
50 – 69	Задовільно	
1– 49	Незадовільно	не зараховано

Перелік питань для проведення підсумкового контролю

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Об'єкт, предмет рекреалогії.
2. Мета і завдання рекреалогії.
3. Передумови становлення рекреалогії.
4. Чинники розвитку рекреалогії як самостійної дисципліни.
5. Основні рівні дослідження у рекреалогії.
6. Чинники, що впливають на розвиток рекреації.

7. Розкрийте сутність загальноприйнятих теорій рекреації.
8. Схарактеризуйте взаємозв'язок рекреалогії з іншими науками.
9. Визначте основні підходи до поняття «рекреалогія».
10. Проаналізуйте загальні тенденції розвитку рекреації в сучасний період.
11. Відмінності рекреації від відпочинку.
12. Наведіть види діяльності людини під час відпочинку. Чи можна їх назвати рекреаційними?
13. Завдання та функції рекреаційних господарств.
14. Сутність та структура господарчого потенціалу рекреації.
15. Розкрийте поняття «соціальний час» та його структуру.
16. Назвіть складові рекреаційного часу та відповідні їм типи рекреації.
17. Дайте визначення поняттю «вільний час».
18. Розкрийте особливості організації рекреаційного простору.
19. Поняття рекреаційних ресурсів та їх види.
20. Назвіть підходи до класифікації рекреаційних ресурсів.
21. Схарактеризуйте класифікацію рекреаційних ресурсів за походженням.
22. Схарактеризуйте класифікацію рекреаційних ресурсів за видом рекреаційної діяльності.
23. Що таке рекреаційне районування?
24. Основні аспекти рекреаційного районування.
25. Назвіть основні чинники, що обумовлюють необхідність організації масового відпочинку.
26. Назвіть основні групи факторів, що визначають розвиток туристсько-рекреаційного комплексу, рівень попиту і споживання окремих видів рекреаційних послуг.
27. Які Ви знаєте рівні рекреаційних потреб?
28. Назвіть та схарактеризуйте основні фактори, що визначають рекреаційні потреби.
29. Завдання рекреаційної діяльності.
30. Типи рекреаційної діяльності та їх моделювання і характеристика.
31. Цикли рекреаційної діяльності, їх моделювання.
32. Назвіть основні властивості елементарних рекреаційних занять.
33. Які суспільні функції рекреації?
34. Схарактеризуйте основні властивості територіальних рекреаційних систем.
35. Розкрийте основні підсистеми територіальних рекреаційних систем.
36. Зміст концепції рекреаційних систем В. Преображенського.

37. Схарактеризуйте основні властивості природних та культурних комплексів як підсистем територіальних рекреаційних систем.
38. Розкрийте основні характеристики рекреантів як основний елемент рекреаційних систем.
39. Рекреаційне освоєння території; рекреаційний потенціал та ресурси; рекреаційна територія, об'єкт, система.
40. Етапи оцінки рекреаційних ресурсів.
41. Схарактеризуйте медико-біологічний тип оцінки рекреаційних ресурсів.
42. Назвіть основні показники медико-біологічної оцінки рекреаційних ресурсів.
43. Схарактеризуйте психолого-естетичний тип оцінки рекреаційних ресурсів.
44. Схарактеризуйте економічний тип оцінки рекреаційних ресурсів.
45. У чому виявляється вплив рекреаційної діяльності на природне середовище?
46. Подайте визначення поняття «рекреаційне природокористування».
47. Які специфічні особливості притаманні рекреаційному природокористуванню?
48. Схарактеризуйте три головні функції рекреаційного природокористування.
49. Якими є напрями вдосконалення природно-ресурсної бази?
50. Ємність рекреаційних ресурсів та яким чином вона визначається.
51. Рекреаційне навантаження на територію та методика його визначення.

Зразок залікового завдання з дисципліни «Рекреалогія»

ЗАЛІКОВЕ ЗАВДАННЯ №1

1. Причиною появи такої науки, як «Рекреалогія», слугувало:

- а) питання рекреації були недостатньо розглянуті іншими науками;
- б) мода, що проявилася у той час на нові науки;
- в) необхідність виділення науки про рекреацію з уже сформованої курортології;
- г) значний вплив рекреаційної географії.

2. Територіальна рекреаційна система характеризується:

- а) єдиною територією;
- б) рекреаційним потенціалом;
- в) сукупністю рекреаційних установ.

3. В основі техноекономічної концепції лежить:

- а) громадська необхідність відновлення сил людини;

- б) громадська необхідність у витратах сил людини на виробництво;
- в) раціональне використання добового часу людини;
- г) створення нової галузі та отримання доходу від рекреації.

Рекомендована література

Основна література

1. Парфіненко Т. О. Рекреалогія. Дистанційний курс : навчально-методичний посібник. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020–2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=5118>
2. Бабов К. Д., Нікіпелова О. М., Мокієнко А. В. Державний кадастр природних лікувальних ресурсів. Здобутки і перспективи : монографія. – Одеса : Фенікс, 2017. – 150 с.
3. Бейдик О. О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії. – К. : Палітра, 2013. – 130 с.
4. Гродзинська І. О., Нездоймінов С. Г., Гусєва О. В., Замкова А. В. Основи рекреалогії (економіко-екологічний та маркетинговий аспект) : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 264 с.
5. Герасименко В. Г. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону : монографія. – Одеса : ОНЕУ, 2016. – 262 с.
6. Криволапов Е. А. Рекреаційні комплекси : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Готельно-ресторанна справа» освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа». – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2020. – 79 с.
7. Курортологія : практикум для здобувачів денної та заочної форми навчання за ОПП «Готельно-ресторанна справа» / уклад. Н. І. Данько, Т. О. Парфіненко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. – 61 с.
8. Кушнірук Ю. С. Рекреалогія : навчальний посібник. – Рівне : НУВГП, 2015. – 148 с.
9. Мазаракі А. А., Шаповал С. Л., Мельниченко С. В., Ткаченко Т. І. Проектування курортів : навч. посібник. – К. : КНТЕУ, 2014. – 304 с.
10. Масляк П. О. Рекреаційна географія : навч. посібник. – Київ : Знання, 2008. – 343 с.
11. Монастирський В. Р. Природні ресурси і рекреаційні комплекси світу : навч. посібник. – Львів, 2022. – 200 с.
12. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону : монографія / за заг. ред. В. Г. Герасименко. – Одеса : ОНЕУ, 2016. – 262 с.
13. Офіційний сайт UNWTO [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.unwto.org. – Назва з екрану.

14. Парфіненко Т. Рекреаційна діяльність як спосіб оздоровлення студентської молоді // Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід : матеріали XI наук. конф. з міжнародною участю. – Львів, 2017. – С. 170-174.
15. Стафійчук В. І. Рекреалогія. – К. : Альтерпрес, 2010. – 264 с.
16. Стафійчук В. І. Рекреалогія : навчальний посібник. – Херсон : ОЛДІ ПЛЮС, 2017. – 428 с.
17. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. – К. : Центр навчальної літератури, 2015. – 312 с.
18. Царик Л. П. Природокористування : навчальний посібник / Л. П. Царик, І. М. Барна, І. М. Вітенко. – Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015. – 398 с.
19. Царик П. Л. Рекреаційне природокористування // Природокористування : навчальний посібник / П. Л. Царик, С. Р. Новицька. – Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015. – С. 289- 337.
20. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я. П. Дідуха. – К. : Глобалконсалтинг, 2009. – 900 с.

Допоміжна література

1. Величко В. В. Організація рекреаційних послуг : навч. посібник. Х. : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2013. – 202 с.
2. Ільїна О. В. Туризм. Рекреаційна географія: Поняття і терміни / О. В. Ільїна. – Луцьк : Терен, 2004. – 104 с.
3. Покоłodна М. М. Конспект лекцій з дисципліни «Рекреаційні комплекси світу». – Х. : ХНАМГ, 2012. – 174 с.
4. Рекреаційний час і простір та їх співвідношення. URL: <http://um.co.ua/4/4-5/4-58001.html>
5. Сажнева Н. М. Рекреаційна географія : навчальний посібник. – Мелітополь : Люкс, 2014. – 329 с.
6. Скрипник Н. Я., Сердюк А. М. Рекреаційна географія : навчальний посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 296 с.
7. Уварова Г. Ш. Рекреаційна географія : практикум. – К. : НАУ, 2009. – 68 с.
8. McLean D. & Hurd A. & Brattain N.R. (2008). Recreation and Leisure in Modern Society, Eighth edition. Sudbury, MA, United States: Jones and Bartlett Publishers.
9. Tribe, J. (2011). The economics of recreation, leisure, and tourism. 4th Edition. Oxford, England: Elsevier.
10. Tan, P.Y. et al. (2020) 'A Conceptual Framework to Untangle the Concept of Urban Ecosystem Services', Landscape and Urban Planning.

Посилання на інформаційні ресурси в мережі Інтернет, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
2. Природоохоронна діяльність в Україні. URL: <http://www.geograf.com.ua/physical-school-course/459-prirodookhoronna-diyalnist-v-ukrajini>
3. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації. URL: <http://www.unwto.org/>
4. Офіційний сайт Державного агентства України з туризму. URL: <http://www.tourism.gov.ua/>
5. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. URL: <http://www.menr.gov.ua>
7. Сайт Міністерства охорони навколишнього середовища. URL: <http://www.menr.gov.ua/>
8. Сайт Міністерства інфраструктури України. URL: <http://mtu.gov.ua>
9. Сервер Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
10. World Tourism Organization. URL: <http://www.world-tourism.org>
11. World Travel & Tourism Council. URL: <http://www.wttc.org/eng/Home/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 2. Районування світу (за О. Бейдином)

Макрорайони	Мезорайони
Європейський макрорайон	1) Прибалтійський (Польща, Латвія, Литва, Естонія); 2) Центральний (Чехія, Словаччина, Угорщина); 3) Причорноморський (Румунія, Болгарія, Україна, Молдова); 4) Адріатичний (Сербія, Чорногорія, Словенія, Хорватія, Боснія та Герцеговина, Македонія, Албанія); 5) Піренейський (Іспанія, Португалія, Андорра, володіння Великої Британії – Гібралтар); 6) Апенніно-Мальтійський (Італія, Ватикан, Сан-Марино, Мальта); 7) Греція; 8) Франція та Монако; 9) Німеччина і країни Бенілюкс (Бельгія, Нідерланди, Люксембург); 10) Альпійський (Швейцарія, Австрія, Ліхтенштейн); 11) Велика Британія та Ірландія; 12) Країни Європейської Півночі (Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія, Ісландія); 13) Білорусь і європейська частина Росії
Азійський макрорайон	1) Південно-Західна Азія (Туреччина, Кіпр, Іран, Афганістан, Бахрейн, Ірак, Саудівська Аравія, Кувейт, Об'єднані Арабські Емірати, Оман, Ізраїль, Палестинська автономія); 2) Південна Азія (Індія, Бутан, Пакистан, Бангладеш, Непал, Шрі-Ланка, Мальдивська Республіка); 3) Південно-Східна Азія (Сингапур, Малайзія, Бруней, Таїланд, Камбоджа, В'єтнам, Лаос, М'янма, Індонезія, Східний Тимор, Філіппіни); 4) Східна Азія (Китай, Японія, Монголія, КНДР, Республіка Корея); 5) Закавказзя (Азербайджан, Вірменія, Грузія); 6) Центральна Азія (Казахстан, Узбекистан, Туркменістан, Таджикистан, Киргизстан); 7) Азійська частина Росії
Африканський макрорайон	1) Північна Африка (Південно-середземноморський) (Марокко, Туніс, Алжир, Лівія, Єгипет, іспанські володіння Сеута і Мелілья); 2) Західна Африка (Приатлантичний) (Маврикій, Сенегал, Гвінея, Ліберія, Сьєрра-Леоне, Гана, Кот-д'Івуар, Камерун, Конго, Демократична Республіка Конго (до липня 1997 р. Заїр), Габон, Того, Бенін, Нігерія, Західна Сахара, Екваторіальна Гвінея, Гвінея-Бісау, Гамбія, Кабо-Верде, Сан-Томе і Принсіпі);

	3) Східна Африка (Кенія, Сомалі, Танзанія, Уганда, Руанда, Бурунді, Судан, Ефіопія, Еритрея, Джибуті); 4) Внутрішній (Малі, Нігер, Чад, Буркіна-Фасо, Центральноафриканська Республіка); 5) Південна Африка (Ангола, Замбія, Малаві, Зімбабве, Ботсвана, Намібія, Мозамбік, Південно-Африканська Республіка, Лесото, Свазіленд); 6) Острівний (Мадагаскар, Коморські острови, Маврикій, Сейшельські острови)
Північно-американський макрорайон	1) Канада та США (Канада, США, самоврядна частина Данії – Гренландія; володіння: Великої Британії – Бермудські острови, Франції – Сен-П'єр і Мікелон); 2) Мексика
Центрально-американський Карибський макрорайон	1) Центральна Америка (Гватемала, Беліз, Нікарагуа, Сальвадор, Коста-Рика, Гондурас, Панама); 2) Країни Карибського басейну та Вест-Індія (Багамські острови, Куба, Ямайка, Гаїті, Домініканська Республіка, Тринідад і Тобаго, Антигуа та Барбуда, Барбадос, Гренада, Домініка, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Кристофер і Невіс, Сент-Люсія, а також території, які належать США (Пуерто-Рико), Нідерландам (о. Аруба, Нідерландські Антильські острови), Великій Британії (Кайманові острови, Монтсеррат, Теркс і Кайкос, Віргінські Британські острови)
Південно-американський макрорайон	1) Північний (Венесуела, Гайана, Суринам, Колумбія і заморська територія Франції – Гвіана); 2) Центрально-Східний (Бразилія, Парагвай і Уругвай); 3) Західноандійський (Еквадор, Перу, Болівія); 4) Південноандійський (Чилі, Аргентина, Фолклендські, або Мальвінські, острови, де-факто належать Великій Британії)
Австралійсько-океанійський макрорайон	1) Австралія та Нова Зеландія; 2) Океанія (Папуа-Нова Гвінея, Соломонові острови, Фіджі, Тувалу, Тонга, Палау, Маршаллові острови, Вануату, Кірибаті, Науру, Західне Самоа, Федеративні Штати Мікронезії, а також володіння Франції (Каледонія, Французька Полінезія) та Північні Маріанські острови, які знаходяться під опікою США)
Антарктичний макрорайон	1) Півострівний та острівний (Антарктичний півострів та острови Антарктики); 2) Прибережний (територія материка, яка безпосередньо прилягає до Світового океану); 3) Внутрішньо-антарктичний

Цикли рекреаційної діяльності

- χ1 – водний;
- χ2 – альпійський;
- χ3 – альпіністський;
- χ4 – активно-оздоровчий;
- χ5 – комерційно-діловий;
- χ6 – курортний;
- χ7 – культурно-історичний;
- χ8 – мисливсько-рибальський;
- χ9 – паломницький;
- χ10 – приморський;
- χ11 – пригодницький;
- χ12 – розважальний;
- χ13 – спортивний;
- χ14 – фестивально-конгресовий;
- χ15 – екологічний;
- χ16 – екзотичний;
- χ17 – етнографічний.

Типи рекреаційної діяльності

Індекс ТРД	Назва ТРД	Приклади ЕРЗ
1	2	3
В ₁	Купання	Плавання у відкритому водоймищі, плавання у критому басейні, зимове купання, купання у джерелах і т. п.
В ₂	Водні атракціони	Водяні гірки, водоспади, джакузі, ігри на воді і т. п.
В ₃	Водні процедури	Баня, душ, ванни, водяний масаж і т. п.
В ₄	Сонячні ванни	Засмагання, інсоляції і т. п.
В ₅	Гірськолижний спуск	Слалом, швидкісний спуск, сноуборд і т. п.
В ₆	Зимові катання	Катання на лижах, ковзанах, санях, снігокатах і т. п.
В ₇	Лижний інструктаж	Інструктаж, тренінг, навчання і т. п.
В ₈	Альпінізм	Сходження, рух по траверсу, спуск і т. п.
В ₉	Скелелазіння	Скелелазіння
В ₁₀	Спелеотуризм	Спелеотуризм
В ₁₁	Туристський похід	Походи некатегорійні: піші, гірські, лижні, водні, авто-, вело-, мото-, кінні і т. п.
В ₁₂	Прогулянка	Ходьба в щадному режимі
В ₁₃	Рухливі ігри	Загальна фізична підготовка, боулінг, боді-білдинг і т. п.
В ₁₄	Спілкування	Бесіда, розмова, обмін поглядами і т. п.
В ₁₅	Участь у виставках	Експонування, презентація і т. п.
В ₁₆	Ділові зустрічі	Перемовини, підписання угоди, обговорення програм і т. п.

B ₁₇	Шопінг	Покупки роздрібні, покупки оптові, придбання сувенірів і т. п.
B ₁₈	Кліматолікування	Використання кліматичних факторів: цілющого повітря, ультрафіолетової радіації, комфортної погоди і т. п.
B ₁₉	Бальнеолікування	Використання мінеральної води, джерельної води, кумису, кефіру і т. п.
B ₂₀	Грязелікування	Використання рапи, мулу, мінеральних грязей і т.п.
B ₂₁	Теренкур	Дозована ходьба
B ₂₂	Екскурсії автобусні	Місцеві пізнавальні поїздки у супроводі екскурсовода з використанням автобуса
B ₂₃	Екскурсії піші	Місцеві пізнавальні прогулянки з екскурсоводом
B ₂₄	Відвідування музеїв	Пізнавальне відвідування музеїв, будинків-музеїв, виставок і т. п.
B ₂₅	Інформаційно-пізнавальна діяльність	Індивідуальна розробка маршруту, використання карт, буклетів, путівників і т. п.
B ₂₆	Збір ягід, грибів	Збір ягід, грибів, горіхів, трав і т. п.
B ₂₇	Риболовля	Зимова ловля, спінінг і т. п.
B ₂₈	Полювання	Полювання зимове, літнє, з собакою і т.п.
B ₂₉	Заготівля	Заготівля ягід, грибів, овочів, фруктів, трав і т. п.
B ₃₀	Відвідування священних місць	Відвідування монастирів, святих місць і т. п.
B ₃₁	Релігійні таїнства	Хрещення, причастя, сповідь і т. п.
B ₃₂	Участь у релігійних святах	Літургія, основні, приходські свята і т. п.
B ₃₃	Круїз	Річковий, морський, озерний круїзи
B ₃₄	Морські прогулянки	Прогулянки на скутері, катері, водяні лижі, водяний мотоцикл і т. п.

B ₃₅	Дайвінг	Підводне плавання, підводне полювання, підводні зйомки і т. п.
B ₃₆	Яхтинг	Управління яхтою, катером і т. п.
B ₃₇	Експедиція	Спеціально влаштована подорож, маршрут з науково-дослідницькою чи пошуковою метою
B ₃₈	Повітряний політ	Політ на повітряній кулі, дельтаплані, моноплані, парашуті, гелікоптері, літаку і т. п.
B ₃₉	Робінзонада	Пригоди, що переживаються наодинці
B ₄₀	Кінна прогулянка	Поїздки на конях, верблюдах, оленях і т. п.
B ₄₁	Автомобільна поїздка	Поїздки на особистому автомобілі, раллі і т. п.
B ₄₂	Театр	Відвідування спектаклів, вистав, концертів і т. п.
B ₄₃	Видовища	Відвідування нічних клубів, шоу, фестивалів і т. п.
B ₄₄	Розважальне харчування	Відвідування знаменитих ресторанів, кафе, барів, національна кухня і т. п.
B ₄₅	Малорухомі ігри, казино	Казино, більярд і т. п.
B ₄₆	Танці	Танці, бали і т. п.
B ₄₇	Категорійний туристський похід	Походи категорійні: піші, гірські, водні, лижні, кінні і т. п.
B ₄₈	Спортивні ігри	Футбол, волейбол, городки, лапта і т. п.
B ₄₉	Туристська, спортивна підготовка	Навчальні, тренувальні походи, тренування і т. п.
B ₅₀	Інструкторська підготовка	Середня та вища інструкторська підготовка і т. п.
B ₅₁	Підвищення кваліфікації	Придбання навичок професійних знань, навичок, умінь і т. п.
B ₅₂	Інтенсив-туризм	Поєднання завдань навчання, підвищення кваліфікації та відпочинку

B ₅₃	Участь у наукових конгресах	Семінари, секції, з'їзди, конгреси і т. п.
B ₅₄	Участь у фестивалях мистецтва	Виступи, експозиції, презентації і т. п.
B ₅₅	Відвідування спортивних змагань	Відвідування олімпіад, чемпіонатів, змагань, матчів і т. п.
B ₅₆	Наукові дискусії	Обговорення наукових проблем, симпозіум і т. п.
B ₅₇	Участь у меморіалах	Відвідування пам'ятних місць та подій
B ₅₈	Трекінг	Піший похід без багажу
B ₅₉	Природоохоронна діяльність	Відновлення порушень ландшафту, природного комплексу, біоценозу і т. п.
B ₆₀	Ландшафтні спостереження	Огляд унікальних, типових, атрактивних ландшафтів
B ₆₁	Наукова екологічна діяльність	Охорона природи з науковою метою
B ₆₂	Участь у місцевих святах	Участь у побутових святах: весілля, день народження і т. п.
B ₆₃	Спостереження за незвичними явищами	Спостереження за незвичайною поведінкою тварин, рослин, діями і т. п.
B ₆₄	Аматорська праця	Садівництво, огородництво, тваринництво, квітництво і т. п.
B ₆₅	Навчання ремеслам	Гончарство, вишивка, в'язання, різьба і т. п.
B ₆₆	Участь у народних святах	Фольклорні, етнічні свята, концерти і т. п.
B ₆₇	Творчі заняття	Літературні заняття, живопис і т. п.

Поширення санаторіїв по території України

Адміністративно-територіальні одиниці України		Кількість санаторіїв по роках			Зміна значень показ. 2015 р. до 2011 р., од.	Середня зведена оцінка (макс. 10 балів)	Довідкова: кількість курортних місцевостей
		2011	2013	2015			
1	Львівська область	42	41	38	- 4	6,8	18
2	Одеська область	24	20	20	- 4	6,3	22
3	Закарпатська область	17	18	18	+ 1	8,2	6
4	Київ та Київська область	15	14	13	- 2	6,8	5
5	Вінницька область	12	11	11	- 1	7,8	1
6	Запорізька область	9	9	9	0	5,6	5
7	Полтавська область	9	9	9	0	7,9	1
8	Харківська область	9	9	9	0	7,3	3
9	Хмельницька область	8	7	8	0	6,7	3
10	Івано-Франківська обл.	8	7	7	- 1	6,2	9
11	Дніпропетровська обл.	6	6	6	0	7,4	2
12	Волинська область	4	5	5	+ 1	6,3	0
13	Донецька область	6	6	4	- 2	6,9	7
14	Житомирська область	3	3	3	0	7,4	1
15	Миколаївська область	3	3	3	0	6,9	9
16	Рівненська область	4	4	3	- 1	7,5	1
17	Тернопільська область	5	4	3	- 2	7,4	5
18	Херсонська область	2	2	3	+ 1	7,1	12
19	Черкаська область	3	3	3	0	7,1	0

20	Чернігівська область	3	3	3	0	6,5	0
21	Кіровоградська область	2	2	2	0	7,4	0
22	Чернівецька область	1	1	2	+ 1	6,4	0
23	Луганська область	5	5	1	- 4	6,5	0
24	Сумська область	1	1	1	0	6,3	0
25	АР Крим та м. Севастополь	86	89	н/д	- 86	н/д	131
	Загалом	287	282	184	- 103	6,9	241

Навчальне видання

Парфіненко Тетяна Олексіївна

РЕКРЕАЛОГІЯ

Методичні рекомендації

**до практичних занять та самостійної роботи
(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»)
освітньої програми «Готельно-ресторанна справа»**

Коректор О. В. Анцибора

Комп'ютерне верстання О. С. Чистякова

Макет обкладинки І. М. Дончик

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 2,3. Наклад 50 пр. Зам. № 45/23.

Видавець і виготовлювач

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.09

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна

Тел. 705-24-32